

amitől még csöndesebb leszek, és azt mondom, hogy igen, az az övé. És ettől csak toleránsabb lesz az ember.

HGY: *Miért van a művészet?*

GK: A szent fölösleg. A boldogság végett. És a megosztás végett van, nem? Hogy elmeséljünk dolgokat. Ez tulajdonképpen a megosztás mellékterméke. A művészet melléktermék.

HGY: *Az embereknek szükségük volt arra, hogy megosszák az élményüket, és bizonyos embereknél ez a kommunikációban jött ki, bizonyos embereknél a festészetben, a sportban...*

GK: Megmutatkozni. De az is megosztás, hogy lásd, hogy milyen vagyok, amikor berúgom a gólt. A sportok, meg a játékok... mindig van ebben valami győzelemérzet is. Ismét Thomas Mannra utalok – valamit győzedelmesen kifejezni borzasztó jó érzés. És ez minden művészetben meg kell, hogy adódjék annak, aki ura az anyagának. A győzelmi állapot. Ahogy Örkény mondja: „Most megpróbálok kicsit a vízen járni.” Amikor épp oda tette azt a kicsi fehér pontot a szembe, vagy levette a vonósok egy részét... és most az szól, amit akar. Azért elég agresszív beavatkozás a világba a művészet, nem? Hiszen azt akarom, hogy úgy legyen, ahogy én akarom.

HGY: *Köszönöm a beszélgetést.¹⁷*

Amerikából jöttem

– *avagy a Gáza monológok New Yorkban* –

*A Gáza-monológok projekt első részéről a Drámapedagógiai Magazin előző számában olvashattunk beszámolót. Azóta tovább folytatódott a közös munka, és novemberben a partnerországok képviselői találkoztak New Yorkban, hogy színpadra vigyék a gázai fiatalok szövegeiből összeállított darabjukat. A kéthetes közös munkáról a Magyarországot képviselő **Misota Dániel** (Pécs, Leőwey Gimnázium, 12. f) írt beszámolót.*

Vatai Éva

November végén esett meg, hogy kelet-európai mentalitásomat bőröndbe zárva könnyes búcsút intettem kis hazámnak, barátaimnak, s pofátlan mennyiségű várakozással megrakodva útnak indultam az Új Világba. A gépről leszállva mosolygós, már-már szürreálisan ambiciózus figurák vártak, és hamarosan rá kellett döbennem, hogy ők a szervezői e politikailag, színházilag és emberileg egyaránt pengeélen táncoló nemzetközi projektnek, melynek főhősei korunkbeli fiatalok, bombák és gépfegyverek. Akikre pedig céloznak velük, egyesek szerint izraeli katonák, mások megfogalmazásában „azok a mocskos alja cionisták”. A mi kezünkben pedig ez a több évezredes, a hangos puskaropogásban szerényen csicsergő fegyver, a színház, mégpedig olyanfajta, amelyben a hangsúly nem a nívón lesz, hanem a jelenlétben.

Az első munkanapon, amikor a színházé lett a főszerep, hamar megmutatkoztak a megközelítésben fellelhető különbségek – mind a résztvevők, mind a rendezők részéről. Mestereinként a végtelen pontosságú germán, a neurotikusan mesterkéltné New York-i, valamint a sztoikus nyugalma és kimeríthetetlen türelmü pálesztin vezényelték a mindvégig dinamikusán hömpölygő közös munkát. A mi oldalunkon sem volt kevésbé változatos a felhozatal: magániskolák padjait fellegekben hordott orral koptató hétpróbás fenegyerekek ettek születésnapi tortát zimbabwei szobatársaikkal. Ebbe a minden ízében változatos – és csak ritkán osztatlanul egyetértő – közegbe hintett varázslat pedig az a néhány szó, amit ismeretlen ismerősként Gáza dobott nekünk, vagyis a háborúban felnövő gázai fiatalok.

És Gáza bizony kőkeményen megdobott minket a szövegekből áradó érzésekkel. Említhetném a délelőtöt, amikor felvettük a kapcsolatot a monológok íróival és a gondosan betanult szöveghez egy arc és egy név is kapcsolódott, sokaknak könnyet csalva a szemébe, de nagyot hazudnék, ha a többértékűre hangolt élményt csupán érzelmi csúcspontokban próbálnám megjeleníteni. Hazudnék, mert valójában ezek az érzelmi csúcspontok azért váltak hangsúlyossá, szükségessé, mi több elengedhetlenné, mert az odáig vezető út bizony markáns színházi és politikai ellenérzésekkel volt kikövezve, melyek gyakran elbizonytalanítottak: vajon tényleg jó célért szánkózzom-e a világ legocsmányabb padlószőnyegén egy groteszk mód túldíszített követség fogadótermében.

¹⁷ A szerkesztőség azt tervezi, hogy a jövőben külső szemlélők leírását közli beavató színházi előadásokról, ezért a szerkesztő kérésére a beavatókról szóló sorozatomat ezeken a hasábocon most nem folytatom. Ha az eddig megjelentekkel kapcsolatban kérdésed, véleményed van, kérlek, oszd meg velem! Köszönöm az eddigi lehetőséget.
Tisztelettel: Honti György (hontigy@freemail.hu)

Fura dolog izolációról beszélni, ha az ember New Yorkba megy színházazni huszadmagával, tele munkakedvvel. Egyrészt azért mert egy tízmilliós metropoliszról beszélünk, másrészt azért, mert a gyakori hiedelmek ellenére az egész város a benne hömpölygő emberek közti kapcsolatból nyeri erejét. És mégis, az első hétben határozottan eltávolodtam attól, amit most realitásnak hívok. Magamba fordultam, és a hazai fortélyokat követve cinikussá váltam, kissé elveszve az egzisztenciális és intellektuális küzdelemben. Az idő azonban megváltoztatott. Nem csak engem, mindenki mást is, aki a munka első fázisában hisztikben, méltatlankodásban vagy összeesküvések szövésében fejezte ki nemtetszését.

Az idő előrehaladtával ledobtuk magunkról a „jelmezt”, a kulturális manírokat. És akkor kezdett el igazán jó színház születni. Mindig rossz színésznek tartottam magam, de most elkezdtem élvezni a közös munkát ezekkel az emberekkel. Rá kellett jönnöm, hogy formálódó szarkasztikus, magyar mentalitásom, amivel még az élő fába is belekötök, német alkatrészből Kínában készült és olyan emberek találták ki, akik semmivel sem különbek azoknál, mint akik ellen napi rendszerességgel fordítom.

A darab végül is körvonalazódott, néhányak elégedetlenségére – a diákszínjátszós hagyományokkal ellentétben nem jutott mindenkinek egyforma méretű szerep.

Hamarosan megtanultuk, hogy mi is az a promenád-színház. Darabunk első fele e formában zajlott, és szerencsénkre mindenki az anyanyelvén adta elő monológját, a közönség szerencséjére pedig nem volt olyan tábla kihelyezve, amely fejvesztéssel büntette volna az interakciót. Enyhe feldúltság érződött a levegőben, de európai érzékkel élveztük, hogy a filmekből ismert sztereotip New York-i színházi sznobot a valóság gyúrta olyanná, amilyen. A dobozszínház menedékéből már sokkal szimpatikusabbnak tűnt a karikatúrákat idéző közeg, így a fináléban teljes magabiztossággal énekeltük arabul „ez a mi hazánk”, s ez utolsó pofont adott európai ízlésemnek, amit legközelebb, ha Amerikában csinállok színházat (már ha lesz ilyen persze), inkább itthon hagyok.

A mosoly és az öröm ennek ellenére nem volt erőltetett. És fantasztikus ajándékot kaptam: annak megtapasztalását, hogy van jó darab, van rossz, és van olyan, amit az ember szívesen csinál.

Ami New Yorkban készült, az az utolsó kategóriába tartozik. Biztos vagyok benne, hogy inkább magyar narancs, mint spanyolviaszk. És abban is, hogy a három rendező közül csak egy van, akinek valaha szívesen nézném meg egy darabját. Mégis máig bennem él az érzés, hogy elegáns eszközökkel hívtuk fel a figyelmet arra, hogy valahol a Közel-Keleten van harminc – és még ki tudja hány! – tizenéves srác, akik mellett bombák robbannak, akik ideje korán lettek egyikék vagy árvák, s akik gondolkodnak, élnek, írnak. Az emberiség okulására.

Az igazat megvallva remélem, ennél többet nem is lehet kiolvasni abból, amit kint csináltunk.

Labiche, Marcel, Slam Poetry és a tanárok darabja

Vatai Éva

A márciusi pécsi Francia Nyelvű Diákszínjátszó Fesztivál az idén már 22. alkalommal kerül megrendezésre. Immár tradíciónak számít, hogy a gimnazisták családjukban fogadják a fesztivál kezdése előtti napon érkező külföldi csapatokat. A fesztivál résztvevői óriásbábokat követve járják be az EKF időszakájában megszépült pécsi tereket, utcákat. A luxemburgi, szerb, cseh, román, francia, algériai, orosz és magyar résztvevők fesztiváltempóban fesztiválóznak, hiszen a több mint 20 előadáson kívül még várják őket a fakultatív esti programok is: koncertek, színházi előadások, fotókiállítások. A Privé de Dessert Társulat két Labiche darabot mutat be, a Franciaországban nagy ismertségnek és fergeteges sikernek örvendő Marcel és együttese ad koncertet, a modern utcaköltészetet bemutató kreatív Slam Poetry-esten vehetnek részt a fiatalok, s két régi francia színjátszó fotóiból rendeznek kiállítást a fesztivál szervezői.

De más új fogás is kerül a fesztivál asztalára: egy kilencfős, tanárokból álló csoport mutatja be darabját a diákközönség előtt. E furcsa, s közel sem szokványos megmérettetést önként vállalták a tanárok, a próbák alkalmával a Pécs-Budapest távolságot is áthidalva.

A darab rendezője *Jean Lataillade*, a franciaországi ANRAT (Association nationale de Recherche et d'Action théâtrale) tagja, a pécsi fesztivál egyik törzsvendége. Ő volt itt az első francia diákcsoporttal a fesztivál első nemzetközi évében (1991), majd hozott élvezhető előadásokat számos más évben. Vezetett kerekasztal beszélgetéseket a résztvevőkkel, workshopokat tanároknak, diákoknak. Többszörös zsűritag. Az idén ő vállalta el az alkotó munkát a tanárcsoporttal. Őt kérdezzük tapasztalatairól.

Jean Lataillade: Régóta vagyok színházi képző a francia mint idegen nyelv területén. Sok olyan országban megfordultam, ahol a színházat mint pedagógiai segédeszközt akarják használni, vagy idegen nyelvű színházi műhelyeket szeretnének létrehozni. Hamarosan elmondhatom, hogy mintegy húsz országban kö-